

20

**Cibermentores
a les aules d'ESO,
molt més que seguretat
a internet!**

AJO MONZÓ I ALMIRALL

Ajo Monzó i Almirall

És llicenciada en filosofia i ciències de l'educació, especialitzada en psicologia de l'aprenentatge per la Universitat de Barcelona. Des de l'any 1990 viu i treballa a Mallorca en polítiques de joventut, ha estat la coordinadora de la Xarxa Infojove des del 1997 fins a l'actualitat, així mateix és la creadora del programa «Vida digital».

Resum

El projecte «Persones cibermentores» és un projecte d'educació i tutoria entre iguals implantat als centres d'educació secundària de les Illes Balears, liderat pel departament d'Infojove, d'IBJOVE, de la Direcció General d'Infància, Joventut i Família de la Conselleria d'Afers Socials i Esports del Govern de les Illes Balears, amb la col·laboració de «Convivèxit» de la Conselleria d'Educació.

L'objectiu general d'aquest projecte és conscienciar el jovent d'ESO sobre les possibles conseqüències de les seves accions a Internet, per tal de minimitzar els efectes no desitjats i millorar els efectes positius de la presència a la xarxa.

El projecte també té com a finalitat crear una xarxa de joves amb coneixements sobre ciutadania digital, que puguin ser un referent dels seus companys sobre aquest tema, prevenint i detectant casos d'assetjament i assetjament cibernètic, que ofereixin una possibilitat d'acció i de participació als estudiants que conformen el servei de mediació dels centres i promoguin el servei d'aprenentatge solidari als centres educatius.

Els participants són seleccionats pels centres entre alumnat de 2n, 3r i 4t d'ESO, tenint en compte les habilitats de lideratge i comportaments ètics, es tracta d'un treball voluntari.

Les activitats principals de les persones cibermentores són: participar en un taller per aprendre i debatre sobre comportaments, civisme i etiqueta a Internet; impartir tallers formatius als joves estudiants, principalment de 1r d'ESO; durant tot el curs escolar difondre informació, consells i vídeos; organitzar activitats participatives i dinamitzadores (Dia d'Internet Segura) sobre habilitats i responsabilitats, per assolir la ciutadania digital; donar suport i mediar en els conflictes que puguin sorgir dins l'espai digital, i, finalment, també assistir a una trobada amb tots els participants.

Paraules clau

Educació entre iguals / Ciutadania digital / Educació secundària..

Resumen

El proyecto «Personas cibermentoras» es un proyecto de educación y tutoría entre iguales implantado en los centros de educación secundaria de las Islas Baleares, liderado por el departamento de Infojove de IBJOVE de la Dirección General de Infancia, Juventud y Familia de la Consejería de Asuntos Sociales y Deportes del Gobierno de las Islas Baleares con la colaboración de «Convivèxit» de la Consejería de Educación.

El objetivo general de este proyecto es concienciar a los jóvenes de ESO sobre las posibles consecuencias de sus acciones en Internet con el fin de minimizar los efectos no deseados y mejorar los efectos positivos de su presencia en la red.

El proyecto también tiene como fin crear una red de jóvenes con conocimientos sobre ciudadanía digital, que puedan ser un referente de sus compañeros y compañeras sobre este tema, previniendo y detectando casos de acoso y acoso cibernético, que ofrezcan una posibilidad de acción y participación en los estudiantes que conforman el servicio de mediación de los centros y promuevan el servicio de aprendizaje solidario en los centros educativos.

Los participantes son seleccionados por los centros entre los alumnos de 2º, 3º y 4º de ESO, teniendo en cuenta sus habilidades de liderazgo y comportamientos éticos, se trata de un trabajo voluntario.

Las principales actividades de las personas cibermentoras son: participar en un taller para aprender y debatir sobre comportamientos, civismo y etiqueta en Internet; impartir talleres formativos a los jóvenes estudiantes principalmente de 1º de ESO y, durante todo el curso escolar, difundir información, consejos y vídeos; organizar actividades participativas y dinamizadoras (Día de Internet Segura) sobre habilidades y responsabilidades para alcanzar la ciudadanía digital; apoyar y mediar en los conflictos que puedan surgir dentro del espacio digital, y, finalmente, también asistir a un encuentro con todos los participantes.

Palabras clave

Educación entre iguales / Ciudadanía digital / Educación secundaria.

1. Introducció

És ben conegut que, des de fa uns anys, els infants i joves han nascut amb un telèfon i una tauleta a la mà. Per descomptat, les instruccions d'ús no hi estan incloses. Sembla que n'hi ha prou amb «prémer aquí» o «moure la pantalla cap a la dreta» perquè els dispositius funcionin i facin coses. La velocitat amb la qual els infants i el jovent gestionen aquests dispositius ens poden portar a la conclusió, sovint equivocada, que «saben el que fan» i que l'ús que fan de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), especialment de les xarxes socials, és segur i adequat. L'experiència i els estudis que tenim (Llodrà-Riera, I.; Mas, F.; Morey, F.; Debrix, A. (2016). *Ús d'Internet per part de l'alumnat d'ESO de les Illes Balears*) ens demostra que no és així: els nostres joves proporcionen informació privada i confien en persones que no coneixen, comparteixen contrasenyes, fan comentaris inapropiats que, en alguns casos, poden constituir delictes, etc.

El concepte principal per entendre aquesta societat és que hi ha una persona real a l'altre extrem de l'ordinador. Internet és una ciutat invisible, plena de gent, on s'ha d'aprendre i sobreviure, desenvolupar i créixer, però, qui té aquest coneixement? La resposta és que el jovent i els infants necessiten obtenir estratègies sobre el funcionament d'aquest entorn, a més, és necessari que desenvolupin habilitats noves per ser ciutadans digitals de ple dret.

Internet ens demostra cada dia que el coneixement és el producte de la interacció entre els humans i l'entorn on es desenvolupen les connexions,

ja ningú té el coneixement, tots i cada un dels habitants de la ciutat invisible en posseeixen petites partícules, que intercanvien amb els altres; en definitiva, Internet és un lloc d'aprenentatge continu i també és un espai que creix i es desenvolupa amb l'aprenentatge dels qui l'habiten, o sigui, podem considerar que l'aprenentatge és el motor de desenvolupament de l'entorn digital, sense aprenentatge Internet no existiria.

2. Context

Internet ha canviat les dinàmiques d'aprenentatge; en el context actual els processos d'ensenyament-aprenentatge han posat el docent com a protagonista vers la persona usuària i guia d'aquest procés. Des d'aquesta perspectiva, és molt important que l'alumnat aprengui a aprendre, sigui autònom i participi, és a dir, estigui atent al seu metaaprenentatge.

Abans que existís Internet, Bandura amb la teoria de l'aprenentatge social i després Siemmens i Downs amb la teoria del connectivisme anomenen el contacte i les relacions com a fonts principals d'aprenentatge.

En aquest sentit la cooperació és una competència clau del segle XXI, i ens referim a cooperació per a l'acció i cooperació com a motor del desenvolupament i l'aprenentatge. Aprendre els uns dels altres, aprendre fent, aprendre mitjançant l'experiència viscuda i després pensada i avaluada, és un dels camins per a la consecució de la competència esmentada.

És per totes aquestes raons que la tutoria entre iguals ens proporciona unes possibilitats molt interessants

per a l'assoliment de l'objectiu de generar i expandir coneixement sobre la vida digital. A més, quan alguna cosa usada per tothom és poc coneguda, comencen a córrer mites, la percepció del perill és minimitzada i els rumors fan que el jovent visqui situacions no desitjades, gairebé sempre a causa de la ignorància, la falta de pensament crític i, en el cas dels infants, la innocència i la soledat en la ciutat invisible.

Fins al moment actual no existeix cap assignatura en el sistema educatiu formal que promogui l'aprenentatge que requereix aquest objectiu; en aquest sentit, aprofitant els mètodes de la formació no formal, que són molt ben desenvolupats per les polítiques de joventut, i tenint en compte els problemes greus que pateixen els infants i joves de les Illes Balears derivats de les accions digitals en el seu temps lliure, IBOJOVE decideix implantar el projecte «Persones cibermentores» als centres de secundària, com a estratègia de prevenció.

3. Precedents

Com a precedent presentem tres experiències, les dues primeres de l'organitzador d'aquest projecte i la segona d'àmbit internacional:

Del 1999 al 2011 el Govern de les Illes Balears, a través de la Xarxa Infojove (serveis d'informació juvenil de l'Administració regional i local), va treballar amb la metodologia de l'educació entre iguals amb joves, en dos projectes diferents:

El primer, anomenat «Corresponsals d'informació jove», es produí mitjançant la col·laboració amb els pro-

fessionals dels serveis d'informació jove (SIJ), en la qual els joves corresponsals informaven els seus parells, tant als centres de secundària com als serveis on es treballava la integració social, amb l'objectiu de promoure l'alfabetització informacional i fer arribar la informació sobre les oportunitats disponibles al màxim de joves de les Illes Balears, sobretot els joves desfavorits.

El segon projecte va anar més enllà, mitjançant la col·laboració amb organitzacions no governamentals (ONG) expertes en diferents temes de salut, els parells, joves companys i companyes voluntaris de l'alumnat, promovien conductes saludables, mitjançant la impartició de tallers als centres de secundària, els temes que es van tractar i pels quals es varen formar per les diferents ONG eren: sexualitat, drogues, alimentació, violència i identitat sexual.

Tots dos projectes van ser avaluats amb bons resultats, tant pel nombre de joves implicats en els projectes que van aprendre profundament la missió i la satisfacció dels mentors com pel coneixement que varen adquirir els tutoritzats.

El segon exemple és de la Universitat de Michigan i constitueix un precedent molt més proper al projecte que ens ocupa, en el qual es va aplicar aquesta metodologia. A través d'una col·laboració amb la Universitat de Michigan, els estudiants de l'Escola Mitjana Scarlett d'Ann Arbor varen aprendre aspectes de la ciutadania digital i l'etiqueta. Els mentors, alumnes de la universitat, discutien sobre tots els temes en relació amb les estades a Internet, des de la pri-

vacitat i la seguretat fins al ciberassetjament amb els estudiants de secundària.

El professorat estudiant (mentors) tenia com a objectiu educar els escolars sobre com s'havien de tractar els uns als altres en línia, abans que els estudiants comencessin a utilitzar la tecnologia de l'aula. Gràcies a les lliçons i discussions, l'alumnat del centre d'ensenyament mitjà desenvolupà compassió i empatia envers altres usuaris digitals i milloraren els comportaments a la xarxa.

4. Descripció

Per dur a terme aquest projecte, se seleccionen i formen un grup d'alumnes de 2n cicle d'ESO, per poder fer de formadors i referents de l'alumnat de 1r cicle d'ESO, pel que fa al bon ús de les xarxes socials i dels espais digitals en general. Pensam que el fet que els tallers formatius sobre el bon ús d'Internet els facilitin companys d'ESO ajuda l'alumnat que hi participa a tenir més confiança en el contingut d'aquests i, a més, a tenir un referent al qual poder-se adreçar per comunicar si hi ha dificultats més enllà de les sessions formatives.

L'objectiu general d'aquest projecte és aportar consciència al jovent d'ESO sobre les possibles conseqüències de les seves accions a Internet, per tal de minimitzar els efectes no desitjats i potenciar els efectes positius de la seva presència a la xarxa. Així mateix, el projecte també pretén crear una xarxa de joves amb coneixements sobre la ciutadania digital que puguin ser referent dels seus companys sobre aquest tema.

4.1. Objectius específics

1. Potenciar els efectes positius de la seva presència a la xarxa.
2. Conscienciar l'alumnat d'ESO de les possibles conseqüències de les seves accions a Internet, per tal de minimitzar els efectes no desitjats.
3. Crear una xarxa de joves amb coneixements sobre la ciutadania digital que puguin ser referent dels companys sobre aquest tema.
4. Prevenir i detectar casos d'assetjament i ciberassetjament.
5. Oferir una possibilitat d'actuació a l'alumnat que compon el servei de mediació del centre.
6. Dissenyar una formació adreçada a responsables de convivència i mediació, per tal que puguin formar els seus centres de cara a l'aplicació del projecte «Persones cibermentores».
7. Fer una trobada anual de persones cibermentores, per reconèixer les seves accions.
8. Donar a conèixer el programa d'aprenentatge «Servei solidari» en els centres educatius.

4.2. Metodologia

La metodologia per a aquest projecte és l'educació i la tutoria entre iguals, que compleix els objectius d'aprenentatge de totes les persones que hi participen: tutors, tutoritzats, professorat i societat-centre, a més de multiplicar l'acció docent en moments de manca de professorat competent en la matèria.

Topping (2000) descriu la tutoria entre iguals com la vinculació entre persones que pertanyen a situacions

socials similars, que no són professionals de l'educació i que s'ajuden a aprendre alhora que també aprenen.

«La tutoria entre iguals, en tant mètode cooperatiu, per les seves característiques i fonaments, aprofita pedagògicament la possibilitat que els estudiants siguin mediadors de l'aprenentatge a l'utilitzar les diferències entre ells, incloses les diferències de nivell, com a motor per generar aprenentatge» (Duran, 2009).

«La tutoria entre iguals es preocupa per l'aprenentatge de tots els participants, tant del tutorat com del tutor. I no només això, sinó que, a més, és descrita com una de les pràctiques instructives més efectives per aconseguir una educació de qualitat» (Ainscow, 1991; Echeita, 2006; Stainback y Stainback,

2001), i és recomanada també per la Unesco (Topping, 2000). (Fig.1).

4.3 Activitats

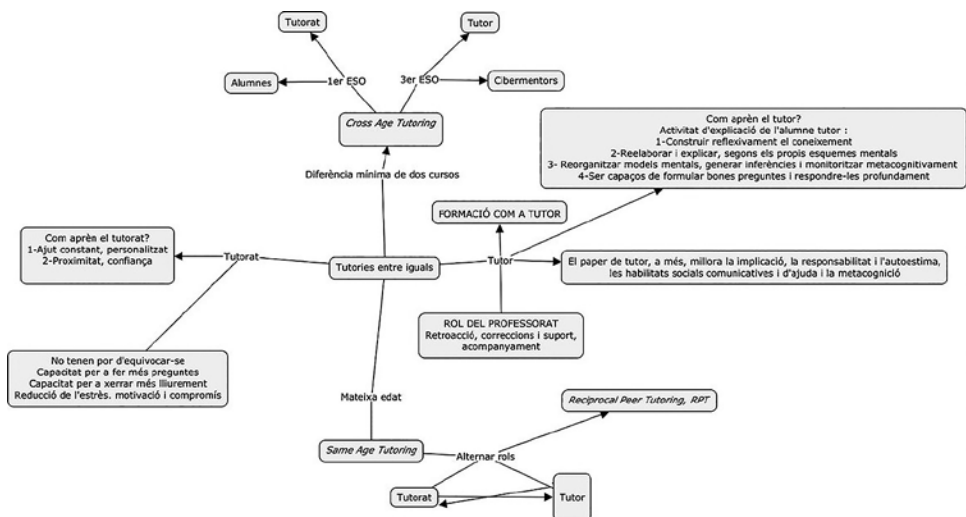
4.3.1 Selecció

La proposta d'aquest projecte va adreçada a tots els centres de secundària de les Illes Balears.

Els centres són tutoritzats i acompanyats en la implantació de projecte pel personal tècnic d'IBJOVE. Cada any s'hi poden integrar tres o més centres nous.

Els criteris de selecció dels centres són: haver-hi participat al manco un any, haver sol·licitat a IBJOVE tallers del programa «Vida digital», tenir professorat amb interès en la coordinació de les persones ciber-

Fig. 1. Tipologies de l'educació entre iguals

Font: elaboració pròpia

mentores i haver sol·licitat la implantació del projecte. El procés de selecció dels centres participants inclou una reunió de la tècnica d'IBJOVE amb el departament d'orientació i de mediació, per tal d'informar convenimentment de les accions i dels compromisos que s'assumeixen, així com fer els aclariments que siguin necessaris. El centre s'ha de comprometre a disposar d'una o més persones de l'equip de professorat que puguin coordinar el projecte i acompanyar l'alumnat a les sessions a l'aula, a més de mantenir el projecte un mínim de dos anys i intentar fer-lo permanent, incloent aquest projecte en el pla de convivència, juntament amb altres mesures preventives i de millora del clima, i estudiar la possibilitat de lligar aquest projecte al programa de mediació. Així mateix, IBJOVE es compromet a orientar en la selecció de l'alumnat participant, dissenyar la formació i formar l'alumnat cibermentor, IBJOVE també es compromet a fer un seguiment de l'experiència, crear espais de comunicació digitals per potenciar la discussió, la comunicació i el suport entre les persones cibermentores dels diferents centres participants i per al professorat encarregat, dissenyar i donar materials formatius i identificatius del projecte i organitzar una trobada entre les persones cibermentores dels centres participants anualment.

Els participants són seleccionats pels centres entre alumnat de 2n, 3r i 4t d'ESO, tenint en compte les habilitats de lideratge i comportaments ètics. S'ha de tenir en compte que es tracta d'un treball voluntari, la proposta numèrica és que com a mínim

hi hagi dues persones cibermentores per cada grup de 1r d'ESO del centre educatiu.

4.3.2 Formació de les persones cibermentores

Implantada per la tècnica d'IBJOVE, la formació dels cibermentors es basa en una unitat didàctica de set hores de durada, en la qual els cibermentors aprenen els continguts i les tècniques del projecte i assolixen les competències mínimes necessàries per a l'execució.

La formació es desenvolupa amb una metodologia que s'adapta a les noves exigències del model educatiu de l'EEES: és activa, participativa i es basa en un esquema d'informació-acció-reflexió per part de totes les persones involucrades.

Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia i el treball personal i d'incorporar les noves tecnologies, els participants disposen de recursos interns elaborats per IBJOVE, com són: la guia de les persones cibermentores, la guia del meu primer mòbil i vídeos amb continguts de reflexió. (Taula 1).

4.3.3 Elements identificatius, materials i mitjans de comunicació

Els elements identificatius són fonamentals: en primer lloc, augmenten la visibilitat del projecte i en segon lloc, aporten una imatge comuna amb la qual els participants es poden identificar. (Fig. 2).

A part del logo s'han produït altres materials, perquè els cibermentors siguin visibles, sobretot a les hores d'esbarjo: dessuadores blanques amb la imatge i xapes identificatives. Finalment, s'han elaborat cartells amb

Taula 1. Formació de les persones cibermentores

Contingut	Objectiu específic	Competència
Principis de l'educació entre iguals	Ser conscient de la importància de la participació de l'alumnat en la motivació per a l'aprenentatge	Capacitat d'aprenentatge i de responsabilitat; prendre consciència del propi procés d'aprenentatge
Concepte de la ciutadania digital	Ser conscient que Internet és un espai vital social, del tipus ciutat	Capacitat per percebre la importància del foment de la ciutadania dins l'espai digital
Concepte de la seguretat a Internet	Construir una visió crítica sobre la xarxa	Capacitat per participar a Internet d'una manera segura i saludable
Concepte de l'assetjament escolar	Comprendre el concepte d'assetjament i de ciberassetjament i el seu procés	Capacitat per detectar els casos d'assetjament i poder-los denunciar
Tècniques d'impartició de tallers	Comprendre de manera bàsica els objectius d'una acció educativa	Capacitat per impartir i comunicar una idea educativa
Tècniques d'observació	Comprendre els objectius de l'observació activa	Capacitat per observar accions de risc a la xarxa
Perills principals a la xarxa	Comprendre i conèixer els principals perills de la xarxa (avui en dia)	Capacitat per ser crític amb les relacions i els continguts a la xarxa
Privacitat	Ser conscients de la importància del concepte de privacitat i de la relació amb la seguretat	Capacitat per gestionar els continguts íntims a la xarxa
Gestió de la informació a la xarxa	Comprendre el cercle de la informació	Saber gestionar la informació en entorns virtuals i presencials
Identitat digital	Comprendre el concepte d'identitat digital	Saber gestionar i construir identitats públiques i privades a Internet
Assetjament	Comprendre els concepte i les causes de l'assetjament escolar i ciberassetjament	Saber gestionar els conflictes i ser capaç de sol·licitar ajuda al professorat responsable
Avaluació educativa	Comprendre la importància d'avaluar les accions	Capacitat d'avaluar accions de diferents maneres

Font: elaboració pròpia

missatges positius d'aprenentatge del bon ús de la xarxa, que els cibermentors poden fer servir per respondre preguntes dels tutorats o com a campanya de difusió.

Així mateix, com a mitjà de comunicació s'ha fet servir el WhatsApp, el sistema més usat i ràpid per a tots els participants; cada centre ha creat un grup per a la comunicació

Fig. 2. Logo

Font: elaboració pròpia

entre els cibermentors, on també hi era el professorat encarregat i la tècnica d'IBJOVE, i un grup especial per al professorat amb les tècniques d'IBJOVE, per tal de potenciar la comunicació i l'intercanvi d'opinions i de coneixements; finalment, per a l'exposició de vídeos i publicacions

digitals (*posts*) s'ha adoptat l'eina Instagram, també d'ús massiu entre el jovent.

4.3.4 Implantació

La implantació del projecte s'ha anat fent com estava previst, a poc a poc, de curs en curs. La majoria dels centres són públics, però és d'esmentar la participació de dues escoles concertades: CC Fra Joan Ballester (Campos), que va participar durant tres anys en el projecte, i CC Es Liceu, que s'hi ha adherit el curs 2019/20.

Pel que fa als centres públics, també és important tenir en compte que la localització ha estat geogràficament bastant proporcionada a Mallorca; en aquests moments hi ha cinc centres públics a Palma i tretze a la part forana. Referent a Eivissa, hi ha adherits dos centres públics, localitzats a la ciutat d'Eivissa. I, finalment, cal esmentar que fins al moment no hi ha cap centre participant ni a Menorca ni a Formentera. (Taula 2).

Taula 2. Any d'incorporació dels centres al projecte

Curs d'incorporació al projecte	Centres	Illa
2016-2017	IES Porto Cristo, IES Can Peu Blanc, CC Frai Joan Ballester (Campos)	Mallorca
2017-2018	IES Lluçmajor, IES Josep Maria Llopart, IES Binissalem, IES Sureda i Blanes, IES Emili Darder	Mallorca
2018-2019	IES Son Pacs, IES Antoni Maura, IES Porreres, IES Manacor, IES Son Ferrer, IES Berenguer d'Anoia, IES Alburhaira	Mallorca
2019-2020	IES Capdepera, CC Es Liceu, IES Son Servera, IES Blancadonna, IES Isidor Macabich, IES Bendinat	Mallorca Eivissa

Font: elaboració pròpia

4.3.5 Seguiment

Les actuacions de seguiment han anat canviant al llarg dels anys. Durant els dos primers anys d'implantació del projecte el seguiment era presencial i es feien reunions amb les persones cibermentores i el professorat en els propis centres; ara bé, com que les accions tant de formació com de tallers es van multiplicar, des del tercer any (curs 2018/2019) es fan mitjançant grups de WhatsApp, tant amb els cibermentors com amb el professorat.

Qui fa el seguiment dels cibermentors és principalment el professorat encarregat, mitjançant reunions i missatges, i IBOVE fa la dinamització general del projecte, des del grup de WhatsApp del professorat que, a més, serveix de punt de trobada per compartir bones pràctiques, fer consultes sobre temes del projecte i, finalment, també es fa una reunió d'avaluació amb tot el professorat a final de curs, tant per avaluar com per fer propostes i calendaritzar el curs vinent.

4.3.6 Trobada de persones cibermentores

Els objectius de la trobada de persones cibermentores han estat: crear

una xarxa de persones cibermentores de les Illes Balears; formar-les en tècniques de difusió de la informació, sobre la seguretat a Internet i la ciutadania digital en general, i, per acabar, recompensar l'esforç del jove del programa, oferint un espai ludicoformatiu. Fins al moment s'han fet dues trobades: la primera, amb una participació de 60 joves i la segona, amb una participació de 200 joves, es d'esmentar que la trobada del curs 2019/20 s'ha hagut de suspendre una setmana abans de fer-se, a causa de la covid-19, s'hi havia previst la participació de 360 joves de les Illes Balears.

4.3.7 Avaluació

Per fer l'avaluació del projecte s'usen indicadors qualitius i quantitatius.

4.3.7.1 Indicadors quantitatius

Nombre de centres participants, nombre de persones cibermentores, nombre d'estudiants de 1r d'ESO formats per les persones cibermentores, nombre de tallers fets pels cibermentors i activitats extres (organització del Dia d'Internet Segura). (Taula 3).

Taula 3. Indicadors d'avaluació

Curs	Centres	Persones cibermentores	Estudiants formats	Nombre de tallers fets	Activitats extres fetes
2016/17	3	60	300	15	3
2017/18	8	120	1.000	40	8
2018/19	15	200	1.875	75	12
2019/20	21	360	2.500	100	15

Font: elaboració pròpia

4.3.7.2 Indicadors qualitius

L'avaluació qualitativa i d'impacte del projecte es valora amb les respostes a preguntes fetes amb formularis de Google, per tal de simplificar-ho al màxim per a les persones usuàries i poder rescabalar la màxima informació amb el mínim esforç per part dels participants. Són tres formularis que s'envien mitjançant uns enllaços als grups de WhatsApp del professorat, de les persones cibermentores i, finalment, un tercer qüestionari a l'alumnat de 1r d'ESO, com a usuaris principals de la feina de les persones cibermentores, per valorar l'impacte de programa.

Quant al qüestionari al professorat, les respostes semiobertes atorguen la possibilitat de contestar en una escala de respostes o aportar l'opinió sobre el tema i presentar propostes de millora. Les qüestions que s'han valorat han estat: Valoració de l'acompliment dels objectius, formació de les persones cibermentores, materials, implantació i activitats, difusió del projecte, següent i avaluació. (Fig. 3).

Pel que fa al segon qüestionari dirigit a les persones cibermentores, de caràcter semiobert, s'han recollit 242 sobre 360 esperats, i les qüestions que s'han valorat són: ser persona cibermentora (sobre la satisfacció de l'experiència), formació (satisfacció sobre la formació rebuda), implantació dels tallers (valoració de l'experiència), valoració de l'organització del Dia d'Internet Segura, valoració dels sistemes de comunicació (Instagram, WhatsApp), valoració de la Guia de la persona cibermentora, quant al seguiment del projecte, propostes i avaluació, resposta oberta i com a

darrera pregunta: Vols seguir sent cibermentor/a? (Fig. 4).

El qüestionari de les persones usuàries (l'alumnat de 1r d'ESO) també ha estat el mateix sistema de respostes semiobertes, s'han recollit 563 qüestionaris sobre una població d'uns 2.100 alumnes i es valora el coneixement del programa: 1. Saps el que és una persona cibermentora? 2. Els tallers de les persones cibermentores 3. Si tens algun problema a Internet, li contaries als teus cibermentors/es? 4. Dia d'Internet Segura 5. Creus que els cibermentors fan que s'estigui millor al centre? T'agradaria ser cibermentor o cibermentora? Fes propostes per a les persones cibermentores, digues què t'agradaria que fessin, ajuda'ls a millorar. (Fig. 5).

5. Resultats

Dels resultats de l'avaluació podem dir que el projecte «Persones cibermentores» està funcionant correctament i obté els resultats esperats.

D'una banda, quantitativament, en quatre anys s'ha passat de 3 centres que varen començar de manera pilot a 21 que han participat el curs 2019/2020, les accions dels cibermentors s'han multiplicat i també la seva formació, que ha passat de 5 a 7 hores. En aquests moments a les Illes Balears disposam d'uns 360 cibermentors i, consegüentment, també ha augmentat el nombre de joves que han participat en els tallers que han impartit, uns 2.500.

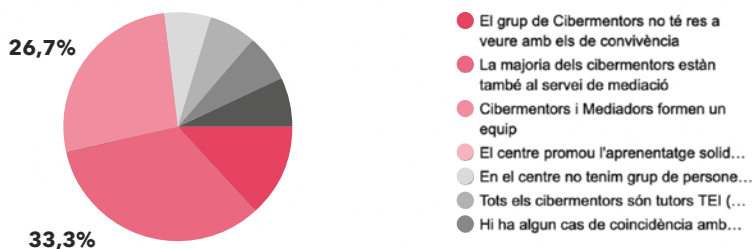
Els centres educatius estan satisfets i col·laboren molt activament en el projecte. Podem dir que el grau d'implicació és alt o molt alt i que cada

Fig. 3. Respostes del professorat dels centres participants pel que fa a l'acompliment dels objectius

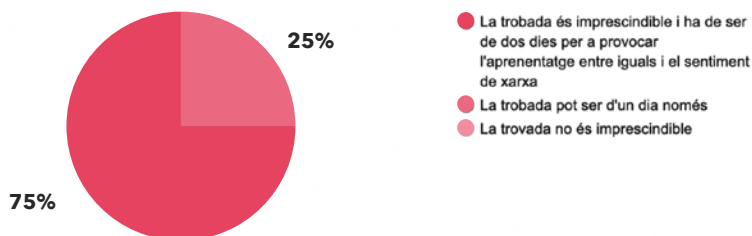
4. Oferir una possibilitat d'acció i participació als alumnes que componen el servei de mediació del Centre

15 respostes

5. Fer una trobada anual de cibermentors de les Illes Balears per tal de potenciar els efectes del treball en Xarxa.

16 respostes

any el professorat presenta més idees per implantar i millorar el projecte. Pel que fa a les persones cibermentores és significativa la valoració que fan de l'experiència i la conclusió és que volen continuar exercint de cibermentors i que si ho deixen és perquè inicien els estudis de batxiller, FP o canvien de centre educatiu; en general, volen aprendre més i tenir més funcions. És important també constatar que les accions formatives han estat molt ben valorades pels usuaris principals, l'alumnat de 1r d'ESO. Un altre

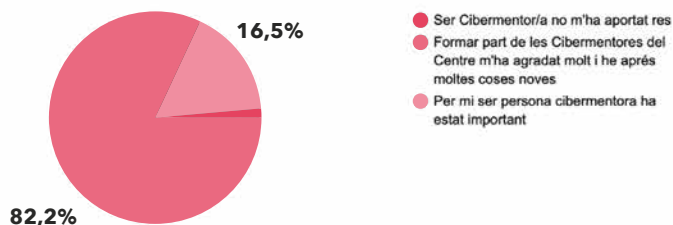
indicador a tenir en compte és que la gran majoria dels usuaris coneixen els cibermentors i la seva feina; a més, el 44,9 % de l'alumnat de 1r d'ESO que ha contestat diuen que els agradaria ser cibermentors i aprendre més coses del tema. Finalment, s'ha de tenir en compte la quantitat d'aportacions que s'han fet per millorar el projecte, tant dels cibermentors com dels usuaris.

Per tenir una visió més gràfica i estructurada, us presentam la Dafo. (Fig. 6).

Fig. 4. Respostes amb resultats més significatius dels cibermentors sobre la seva participació en el projecte

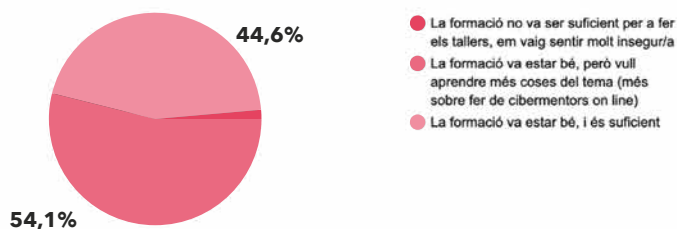
1.Ser Cibermentor o Cibermentora

242 respostes

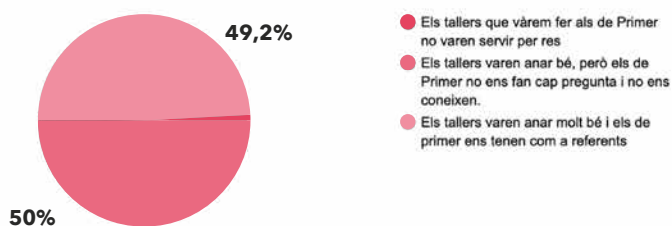
2. Formació

242 respostes

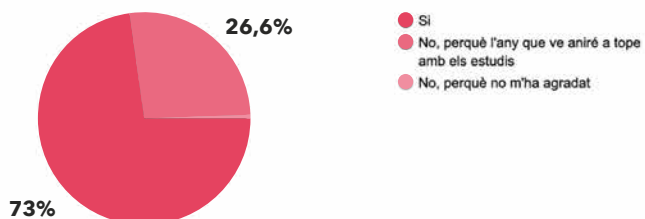
4.Tallers

238 respostes

9.Vols seguir sent Cibermentor/a?

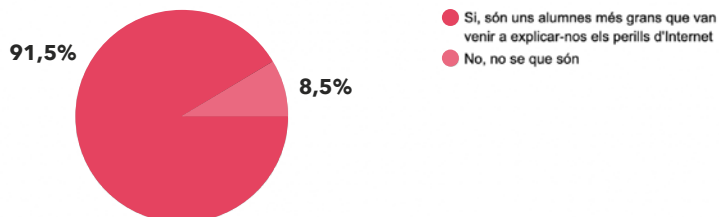
241 respostes

Fig. 5. Respostes amb resultats més significatius del qüestionari dels tutorats (1r d'ESO)

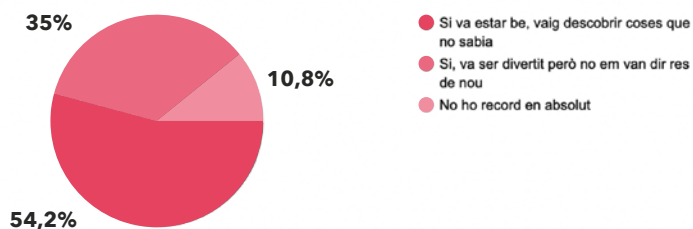
1.Saps el què és una persona Cibermentora?

520 respostes

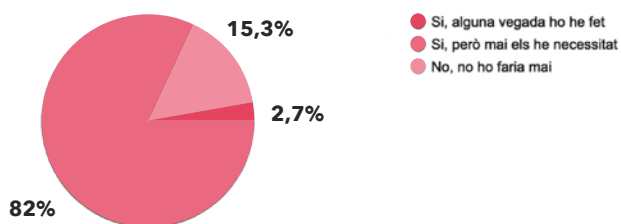
2.Els tallers de les persones Cibermentores

520 respostes

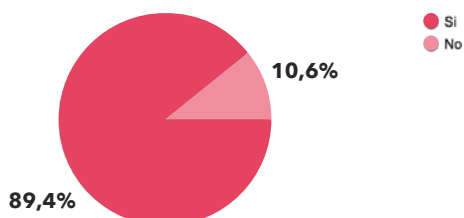
3.Si tens algun problema a Internet li contaries als teus Cibermentors/es?

518 respostes

5. Creus que els Cibermentors fan que s'estigui millor al Centre?

519 respostes

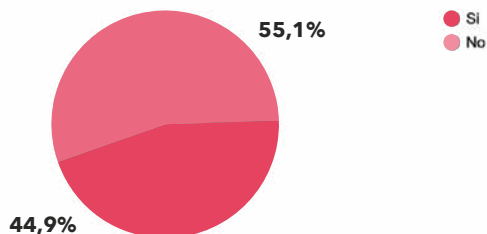

Fig. 5. Respostes amb resultats més significatius del qüestionari dels tutorats (1r d'ESO)

T'agradaria ser Cibermentor o Cibermentora?

515 respostes

Fig. 6. Dafo

Font: elaboració pròpia

6. Reflexió

Segons els resultats, al cap de quatre anys d'implantació del programa conclouem que la tutoria i l'educació entre iguals són unes de les millors metodologies per augmentar el coneixement del jovent sobre comportaments en l'entorn d'Internet, s'ha de tenir en compte que aquests joves viuen en l'entorn digital i són el millor referent per als seus companys, perquè tenen molts coneixements i casuístiques sobre el tema i estan al dia de totes les novetats; a més, contribueixen al benestar general dels estudiants del centre i col·laboren en l'estructuració i la dinamització de les relacions entre les persones que componen la societat educativa, en el projecte intervenen estudiants, professorat i, ocasionalment, mares i pares.

7. Finançament

El finançament és 100 % públic, fins el 2020 ha estat finançat per l'IB-JOVE, amb un augment considerable de la dotació des del 2015.

8. Bibliografia

- Ainscow, M. (1991). «Effective schools for all: An alternative approach to special needs in education». *Cambridge Journal of Education*, 21(3), 293-308. <https://doi.org/10.1080/0305764910210304>
- Bandura, A. (María Zaplana, trad.) (1987). *Pensamiento y acción: Fundamentos sociales*. Barcelona, Spain: Ediciones Martínez Roca. ISBN 8427011628.⁴
- Barbosa Herrera, J. C.; Barbosa, Chacón, J. W. (2019). «La tutoría entre pares: Una mirada al contexto universitario en Latinoamérica» (Peer tutoring: A look at the university context in Latin America). *Espacios*, 40 (15), 30-45. <http://www.revistaespacios.com/a19v40n15/19401530.html>
- Bogardus Cortez, M. «University of Michigan Teaches Digital Etiquette to Middle School Students» *Edtechmagazine*: <https://edtechmagazine.com/k12/article/2016/12/university-michigan-teaches-digital-etiquette-middle-school-students>
- Bozeman, B.; Feeney, M. K. (October 2007). «Toward a useful theory of mentoring: A conceptual analysis and critique». *Administration & Society*. 39 (6): 719-739. doi:10.1177/0095399707304119
- Calvino, I.; In Palma, C.; Bernárdez, A. (2012). *Las ciudades invisibles*. Madrid: Ediciones Siruela
- Dianne Papalia, S.. *Desarrollo humano*. Editorial Wend Kosold Cuarta edición 1992 Colombia
- Downes, S. (2010). New technology supporting informal learning. *Journal of Emerging Technologies in Web Intelligence*, 2(1), 27-33.
- Duran, D. (2014). Tutorías entre iguales, del concepto a la práctica en las diferentes etapas educativas

- http://grupsderecerca.uab.cat/grai/sites/grupsderecerca.uab.cat/grai/files/art3_duran.pdf
- Duran, D.; Torró, J.; Vila, J. (2003). *Tutoria entre iguals : un mètode d'aprenentatge cooperatiu per a la diversitat. De la teoria a la pràctica*. 2. http://cataleg.urv.cat/record=b1417795~S13*cat%5C-nhttp://ccuc.cbuc.cat/record=b3032783~S23*cat
- Echeita, G.; Ainscow, M. (2011). «La educación inclusiva como derecho. Pautas de Acción para el Desarrollo de una Revolución Pendiente». *Tejuelo*, 12, 26-46. [http://www.uam.es/personal_pdi/stmaria/sarrio/DOCUMENTOS, ARTICULOS, PONE-NECIAS,/Educacion inclusiva como derecho. Ainscow y Echeita.pdf](http://www.uam.es/personal_pdi/stmaria/sarrio/DOCUMENTOS, ARTICULOS, PONE-NECIAS,/Educacion%20inclusiva%20como%20derecho.%20Ainscow%20y%20Echeita.pdf)
- EPTO, European Peer to peer organization <http://epto.org/content/about>
- Freire, P. «Mentoring the mentor: a critical dialogue with Paulo Freire», *Counterpoints: Studies in the Post-modern Theory of Education*, vol. 60, 1997, ISBN 0-8204-3798-0
- Llei 10/2006, de 26 de juliol, integral de la joventut (BOIB núm. 109, de 3 d'agost de 2006; correcció d'errades BOIB núm. 112, de 10 d'agost de 2006)
- Llodrà-Riera, I.; Mas, F.; Morey, F.; Debrix, A. (2016) «Ús d'Internet per part dels alumnes d'ESO de les Illes Balears» Monografia 14, Fundació BIT.
- Pujolàs Maset, P. (2012). «Aulas inclusivas y aprendizaje cooperativo». *Educatio Siglo XXI: Revista de La Facultad de Educación*, 30, 89-112
- Ribble, M. (2011). Digital Citizenship in Schools: <https://www.iste.org/docs/excerpts/DIGCI2-excerpt.pdf>
- Roig, J.; Araya, J.; Rica, U. D. C. (2014). *El aprendizaje entre iguales: Una experiencia didáctica para la construcción del conocimiento en la educación superior*. 23, 54-64. <https://doi.org/10.18845/rc.v23i>
- Samuel, A. Opinion: Forget «digital natives.» Here's how kids are really using the Internet May 4, 2017 / <https://ideas.ted.com/opinion-forget-digital-natives-heres-how-kids-are-really-using-the-internet/>
- Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3-10.
- Topping, K.; Educativas, S.-P. (n.d.). *ENSEÑANZA*.